

LO GRINHON

LA GAZETA DAU VIVARÈS D'EN NAUT

N° 63 PRIMA DE 2009

SOMARI

- 1 Sovenirs, sovenirs
- 2 Legir e escotar
Femnas, de Josí Guilhòt
Chorale Occitane
- 3 Parlarem a vint ans
Gerard Betton
- 5 Pan perdut aus fruts
roges.
Lucèta Rochièr
Mots croisats
Gui Legrand
- 6 Lo 8 de mai 1945 vers
nosautres
Auguste Chambouleyron

LO GRINHON

es la gazeta de l'associacion occitana
PARLAREM EN VIVARÈS
de vès Anonai.

Es mandat a tos los aderents.
Per lo recèure, mandar 10 € a :

LO GRINHON
Le Petit Avanon
07370 OZON

Faire lo chec a l'òrdre de
PARLAREM EN VIVARÈS.

Las adesions partan dau n° de Prima
e s'achaban daube lo n° d'Ivèrn...

Sovenirs, sovenirs

Coma ditz la chançon, avem pas totjorn vint ans. Doncas zò fau aprofitar per gaitar un pauc en arrier lo chamin que s'es fait. Gerard Betton zò faguèt per la velhaa ès Sant-Farcian, lo 28 de març passat. Los sovenirs ne'n chabavan pas de desfialar. I aiá de qué dire ! En mai d'aquò, Maurice Ployon presentèt, entremei las istoaras e las chançons, un montatge daus petits filmes qu'aián estats virats dau temps d'aquelos vint ans. Quò fuguèt una genta vesperaa !

Vint ans -quasi vint-e-un, coma los sècles- que Parlarem en Vivarès apara la lenga dau país. En 1988, se faguèt la promèira assemblaa generala de l'associacion. Per pròva, aquela fotò, onte los piaus son pas tant gris qu'encuei : sovenirs, sovenirs ! Lo monde dau començament lai son pas tots

iura mas n'i a encara, e mai de novèus, per contunhar lo pretzfait.

Lo Grinhon n'es tot resviscolat, qu'avètz remarcat que los numeròs se sègon quasi regularament. Lo Gui ten lo còp per sos mots croisats, lo Guste se soven mai dau 8 de mai de 1945, Luceta nos fai lichar las babinas... Basta qu'aquò dure ! E que lo numerò d'estiu arrivésse pas per l'endarreir !

Sovenirs, sovenirs, d'accòrd, mas se fau pas endermir e... apromptar deman.

DE LEGIR

FEMNAS, de Josí GUILHÒT

Comme son nom l'indique, c'est un livre qui parle de Femmes. De Femmes du passé, de Femmes d'aujourd'hui. De leur labeur, de leurs peines, de leurs joies. Un livre de femme et donc de courage, de naissance, d'avenir... Voici quelques extraits qui parleront mieux de ce livre que de longues explications.

Aviá le coratge de las femnas, en charja de familha, que tenián de responsabilitats, e que sabián, se faudiá, gardar le silence, demorar mudas 'ma las peiras.

Mas questa nueit, sabiá pas par ce qu'aquo-èra, tremblava mai que de costuma.

(Tren de nueit)

tenián = avián ; 'ma = coma

Aviá chauvit son òme, aul èra 'rubat sus, quo-èra la guerra, le racionament, charchava de ce que muijar. Le marchat nièr, tot aquò, 'la se'n rapèla !

Aul èra 'rubat 'mei son velò, esborrat, los uèlhs badats, franc un simple ! 'La se laissèt 'prochar : quo-èra ben de son atge de se maridar. Dins le temps de la guerra, lai i teniá ges d'òmes.

(La bujadeira)

aul (*il*) ; 'mei = daube, aube ; ges = gis.

D'ESCOTAR

Chants traditionnels de la langue d'òc

"La Chorale Occitane de Portes-lès-Valence a choisi d'interpréter en polyphonie les chants traditionnels de cette belle langue d'Oc, qui fut depuis le XIIème siècle la langue poétique par excellence : après les troubadours, qui lui ont donné ses lettres de noblesse, la poésie et l'invention populaires ont continué à la faire vivre de bouche à oreille, avec le sens de l'humour et du pittoresque... jusqu'à notre époque, où des poè-

Josí Guilhòt écrit dans une langue simple où les mots de tous les jours prennent leur poids de poésie.

Doçament, le temps vai son chamin. Las oras se mesfian de se mesclar, passan v-unas 'près l'autras, sens remudar le fiu dau temps. Lai i ten mas las 'gulhas que viran, viran, totjorn las mesmas.

(Cadoneta, l'anonçada)

... s'es entornat, 'mei sa museta plena de païs, de monde rencontrats, de rires, de plors. Es tornat.

(Retorn)

Qué ne'n dire de mai ?

Faites connaissance avec ces femmes et cè parler auvergnat qui n'est pas si loin du nôtre.

Un CD accompagne le livre.

L'auteure lit une dizaine de ses 22 textes, ponctués d'airs de violon.

Pour se procurer le livre :

*Ostal del libre, 32 Cité Clair Vivre, BP 602,
15006 AURILLAC Cedex*

Demandez-le à votre libraire avec cette référence : ISBN : 978-2-914662-10-9

Ou sur internet :

<http://ostal.del.libre.cantalpassion.com>

tes contemporains savent encore la faire sonner et signifier."

C'est ainsi que la Chorale occitane présente le disque qu'elle a enregistré lors des concerts au temple de Toulaud et dans les églises de Sauzet et de Chabریان.

Les chants traditionnels les plus connus, Leis Esclòps, Diga Janèta, Lo Boièr, Se Canta, cotoient les troubadours, Bernat de Ventador, Ramon de Miraval, et font une place à Frederic Mistral ou Georges Bizet.

Vous découvrirez encore d'autres chants moins connus mais tout aussi beaux. Pour vous procurer ce CD, contactez la MJC de Portes-lès-Valence :

04 75 57 00 96.

PARLAREM A VINT ANS

Le 28 mars, à Saint Félicien, Parlarem en Vivarés organisait une veillée. C'était l'occasion aussi de fêter, avec une petite année de retard, les vingt ans de l'association. Gérard Betton, qui en fut le président pendant dix ans, nous raconta ce que furent ces vingt années.

Parlarem a 20 ans ! Quel bel âge !

A mesme tant-se-pèt mai de vint ans pusque qu'es en 88 que comencèt a s'esbaudir... E de tota maniera èram quauques uns qu'aviam començat, bien avant, a vos parlar dau país, sus las ondas, qu'èra en 82 !

Alors le président de Parlarem, Marc, m'a demandé de faire une présentation. E me diguèt « quand on fait un anniversaire on raconte un peu la vie des gens ». Coma faire per parlar de mai de vint ans de nòstra viá ? Se voliam tot raconter lhi passariam la nueit !

Mais vous n'êtes pas venus pour écouter un discours, ou même une conférence, alors, vite, il va falloir laisser place aux chansons, à la musique, aux histoires du pays. Pasmens..., se avetz un pauc de paciènça, aquò seriá bien de parlar tant-se-pèt de çò que s'es fait e mai de rapelar lo sovenir de tots 'queles que nos an aidat e que, nombrós, son plus daube nosautres.

La radiò comencèt, ai dit, en 1982, s'apelava **radiò vivarés**, qu'èra pas genti ? Changèran 4 o 5 còps son nom : radio FAN, radiò voisine, chérie FM... nosautres èram totjorn los mesmes.

Los barjacaires daus micròs per començar : daube l'animatur responsable que coneissetz tots, venguèran Noël Avenas, Louis Reynaud, que se fasiá apelar lo berbernaire, Marguerite Granger. Qu'es la Margarita que seguèt la plus fidela e qu'animèt de temps nòstra emission. Fau parlar mai de Maurice Valette que nos fasiá una genta emission de jadinatge.

Sovent venguèran chantar, contar, animar... Jausè Delhomme, Joannès Dufaud, Regis Betton, Charles Vernet e sustot 'quele qu'èra l'animatur preferat de las femnas : Regis Vallet !

Dins los promeirs, Marc Nouaille respondèt present. Un pauc mai tard, venguèt

mai André Duclaut (son encara los piliers de Parlarem).

Ai pas parlat de Marie Mourier, qu'es per çò que, aiçí, dins son país, voliò dire la plaça granda que prenguèt, dins las emissions per assurat, mas encara dins totas nòstras activitats. E fai encara l'actualitat de l'associacion, Marie, pusque i a pas de temps sortiguèt son liure, **Quand èro petiotona**.

Las emissions èran l'occasion de nos rencontrar, un còp per setmana, de barjacar entre nosautres, mas sustot de profiter daus auditurs que nos apelavan au telefòne. Qu'èra una verai velhaa, un pauc coma dins lo temps, mas daube bien plus de monde per çò que nos parlàvam d'un vilatge a l'autre gràça a las ondas.

Poiriam ne'n parlar de temps... aquò durèt de 82 a 95, plus de 10 ans, 13 ans, de centènas d'emissions ! I a tant de monde que nos venguèran veire ! Per ne'n pas eisublar tròp ne'n dirai pas d'autres.

Parlar daube de monde qu'avetz jamai vegut, 'quò amusa per començar, mas quand 'quò dura avetz envèia de faire coneissença. Qu'es coma aquò que comencèram de faire nòstras promèiras sortiàs... en car ! Sortiàs organisaas per la radiò e quand diso la radiò...son los tres o quatre de Parlarem que s'en ocupèran. Lo succès èra au rendètz-vous.

Après faguèram d'emissions en public, Satiliu, la Vocança, Anonai, Vernòsc, Prèus... Aquí la radiò nos aidava, qu'èra mai tecnic e pus lhi fasiam de publicitat.

La viá a la radiò èra pas totjorn facila, de còp 'quò branlava dins lo manche e saviam pas totjorn se la setmana d'après trovaviam un micrò. Una granda paur nos prenguèt, se l'emission s'arrestava d'un còp, plus de contacte daube nòstres amics, coma tornar trovar tot 'quele monde que nos fa-

sian confiança ? L'idèia fuguèt doncas l'associacion. Se organisavam quaucam d'oficièl, poiriam nos rencontrar coma voudriam en defòra de la radiò.

Una reunion fuguèt organisa, èram 7 o 8, dins ma cuina, e decidèram de lançar « Parlarem en Vivarés », daube convocacion sus las ondas.

Qu'èra en 1988, paure monde !... nos resta pas mai de 21 ans a racontar !

Zo ! que li passariam la nueit.

De 88 a 95 l'associacion prenguèt son vam daube l'emission que finalament contunhava. Qu'èra bien comòde per bailar las novelas, faire las convocacions, explicar çò que voliam faire...

Contunhèram un voiatge per an e totjorn eissaient de trovar un biais occitan : *Monastier sur Gazeille/St Chafre* (lo chiaire), *St-Julien Chapteuil* (lo trobador Pons de Chapteuil), *les Vans* (La Faraça), *Valreas* (I.E.O. drama), *Die* (Han Schook e lo Pitron), *Arles* (musée Arlatenc, F. Mistral), *Sérignan du Comtat*, (l'Herma, lo jardin de J.H.Fabre, lo savent, escrivan occitan, felibre)...e d'autres encara coma la manada en Provença...

Dau temps d'aquò, J. Dufaut qu'aviá començat tot solet a recatar dins sa familha las **ancienas chançons dau Vivarés de Naut**, profitava de las emissions per trovar d'autres informateurs e aumentar sa recòlta de chançons. Publièt los liures 3 et 4 a-n aquela eipòca.

Dau temps d'aquò, J. Dufaut qu'aviá començat tot solet a recatar dins sa familha las **ancienas chançons dau Vivarés de Naut**, profitava de las emissions per trovar d'autres informateurs e aumentar sa recòlta de chançons. Publièt los liures 3 et 4 a-n aquela eipòca.

Comencèt mai son trabalh de lingüiste, un lòng trabalh per son diccionari **l'occitan Nord-Vivarais**, lo diccionari sortiguèt en 1986 !

Un pauc davant, Marc aviá mai sortit son disc, un grand 30 cm, coma disiam a l'eipòca, qu'èra en 84 o 85.

E pus enregistrèrem nòstres chantai-

res, en colaboracion daube lo CMTRA (*centre des musiques traditionnelles Rhône-Alpes*), faguèrem de voiages a *Lyon* per anar a l'estudiò d'enregistrament, mesme un còp en car per menar mai de monde a l'ocasion d'una velhaa...

La casseta « **Ièu savo una chançon** » sortiguèt en decembre 89. Eran enregistrets : Jean Gachet, Jausè Delhomme, Marie Mourier, Marguerite Granger, Huguette Desfonds, Joannès Dufaud, Regis Vallet, Regis Betton, Roger Dantressangle.

Lo Grinhon, nòstra gazeta, èra brolhaa en feurèir de 89, en mesme temps que

maleirosament perdiam nòstre animatur vedeta, R. Vallet.

En 90 posèram a la roá per la sortiá de **la Peira d'Asard**, lo liure de J. Cl. Forêt. Finalament nos botèram a 3 per l'editar : l'IEO, l'Ostal del

Libre (Cantal) e Parlarem en Vivarés. Lo liure sortiguèt a la debuta de 91.

Nostra segonda casseta, **Haut Vivarais**, qu'es la **n°5 de l'atlas sonore Rhône-Alpes**, totjorn daube lo CMTRA, sortiguèt en 93. Los mesmes chantaires que dins la promèira, en mai, Charles Vernet, André Duclaut et Jean Bernard.

L'an d'après avem bailat la prioritat a la creacion moderna e avèm sortit la casseta de Marc, **Coma quò**, dotze chançons ineditas.

Totjorn en 94, en colaboracion daube las edicions de *la Bouquinerie* vès Valença, fasem un retiratge d'un liure, agotat despus de temps, **Folklore de St-Agrève en Vivarais de Paul Paya**.

Enfin, 94 es un an charjat, espeliguèt lo cors public ès Anonai.

1995 marca una eitapa importanta, l'emission de radiò s'arrestèt au mes de junh. Tot a una fin. (seguiá p. 6)

PAN PERDUT AUS FRUTS ROGES e a la crèma anglesa

Per Luceta Rochièr

Pan perdut :

- 8 tranchas de pan molet briòchat rassít – 2 uòus – 3 culhieraas a sopa de sucre – 10 cl de lait – 40 gr de burre – 100 gr de frèsas – 100 gr d'ampas – 100 gr de rasims de Sant Joan.

- . Garar un pauc de la crosta dau pan.
- . Foetar los uòus daube 1 culhieiraa a sopa de sucre, ajotar lo lait.
- . Far chaufar lo burre dins una granda padèla.
- . Trempar prestament las tranchas de pan dins lo mescladís lait-uòus. Botar dins la padèla e far daurar (2 a 3 minutas) de chasque latz.
- . Depausar sus de papièr pompaire quauquas minutas. Renjar puèi sus la tòla dau forn. Cubrir chasqua trancha daube lo mescladís de fruts roges, saupoudrar daube lo sucre que reste e passar au forn prechaufat a 210° (peraquí 3 a 4 minutas).
- . Servir chaudet o fred daube la crèma anglesa franc freda.

Crèma Anglesa :

- ½ litre de lait – 3 jaunes d'uòus – 75 gr de sucre mai 1 saqueton de sucre vanilhat – 2 culhieraas a cafè de « maïzena ».

- . Far chaufar lo lait dins una casseiròla a fons espès.
- . Mesclar los jaunes d'uòus daube lo sucre, lo sucre vanilhat e la « maïzena ». Ajotar a chaa pauc lo lait ben chaud mas pas bolhent. Versar lo mescladís dins la casseiròla, botar sus fuòc doç, foetar sens relambí fins lo premier bolh. Versar dins una jata, foetar encara un momenton.

Vocabulari : **Pan molet briòchat** = pain de mie brioiché. **Ampas** = framboises. **Rasims de Sant Joan** = groseilles

Los Mots Croisats dau GUI

	A	B	C	D	E	F	G	H
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								

1- Afirmacion contrària a la vertat. 2- Escòla granda (aquò se ditz). Benurós. 3- Fai trempar. Crosson d'Abraham. 4- Ribeira austriana. La moens (populari). 5- La siá. Vila grandarassa. 6- Seleccion o augèl. Levant. 7- Bèstia dispareissuá (bèu sauvatge). Societat anonima. 8- Petaçar un tonèl qu'es-champa.

A- Membre d'un govern o boc. B- Partir (s'). C- Graís de pòrc. Escòla Tecnica. D- Militari sautaire. E- Novèl president. Comandament militari. F- S'escrivi mai n' o 'n. Anar en latin. G- Ara se ditz epatita. H- Rendre malurós.

(seguia de la p. 4)

Coma l'aviam organisa, Parlarem contunhet, e gardet totas sas autras activitats. Lo Grinhon a passat 'queste ivern lo n° 62. La promeira casseta fuguèt reeditaa en CD en 1997.

Joannès Dufaud a contunhat sas publicacions : *Les histoires du curé de La Farre*, diccionari *Français-Occitan, Des mots à la phrase occitane*.

Luceta Rochier faguèt son liure de coisina, *Saveurs d'Ardèche au fil des saisons*, en 98.

L'an passat, lo mestre liure de Marie Mourier : **Quand èro petiotona.**

E tots los ans avèm pres l'abituda de nos retrovar ès Auzon per una jorna occitana ben intereissanta. Conferenças, visitas, cinemà, teatre, chançons, avem fait un pauc de tot.

Pòio dire que lo president, Marc, ten l'associacion de totas sas fôrças, e 'queste vespre anètz veire tots los artistes, contaïres, chantaires, musicaïres, barjacaires... Qu'es lo moment de lhur laisser la paraula.

Gérard Betton

LO 8 DE MAI 1945 VERS NOSAUTRES

Quand las campanas se botèran a sonar a branle, saupeguèram que la guèrra èra fenida. Aquò li èra ! Los prisoniers anavan se'n tornar daus camps, e lo monde tornariá virar de biais.

Alh mes de mai, las velhadas son passadas, e pasmens decidèram de montar passar la nuèit aus Còmtes, vers lo paire Firmen qu'aviá un pòste de TSF.

Èra mai de detz oras delh vespre, fasiá pas luna, e l'òm vesia de luenh, ailai vers los serres, las fusadas que partián d'ès Vilanòva o d'ès Aubenàs, e que fasián dinc lo cial de tachas de color.

En arribant aus Còmtes, trobèram un ostau plen de monde ; li aviá de joines qu'èran estats alh maquis d'Antraiga, coma lo Zèna... li aviá mai lo paire Clapa, un ancien de la guèrra d'Espanha, e aviam adut embe nosautres nòstre vesin, lo Charlon.

Lo Firmen e la Loïsa, embe lhor nebon; lo Leòn, avián botat la taula e sortit lo Cartagèna. E la nuèit se passèt a bèure, a manjar e a cantar...

Chantèram "La Madelon", "L'amic Bidassa", "Lo Chant daus Partisans", "L'Enternacionala" e lo Charlon voguèt cantar una Marselhèsa de son biais :

"Aux armes citoyens !
vidatz los quèlis luenh
'quò sent, 'quò put, 'quò 'nflaira lo vilatge."

A.Chambouleyron

Vocabulari :

alh [ei] = au ; nebon = nevon ; cartagèna = vin blanc alcolisat ; pudir = puar (*puer*)
enflairar = empestar ; quèli = jule, pissaròt

Mots Croisats. Resposas.

1- MESSONJA. 2- ENA. BEAT. 3- NAISA. UR. 4- INN. MINI. 5- SA. PARIS. 6- TRIA. EST. 7- URE. SA.
8- ESTAMPAR.
A- MENISTRE. B- ENANAR. C- SAIN. IUT. D- PARA. E- OBAMA. EM. F- NE. IRE. G- JAUNISSA. H-